

De Hemelrijsche Hoeve

De Hemelrijsche Hoeve is een streekboerderij in het Brabantse Biezenmortel, aan de rand van de Loonse en Drunense Duinen. Met de naam ‘Hemelrijsche Hoeve’ werd in de Middeleeuwen een stuk land aangeduid dat in een bocht van de rivier lag. Het bedrijf rust op drie pijlers: natuurbeheer, biologische landbouw en ouderenzorg. Geboren en opgegroeid op een gemengd bedrijf oude stijl, willen Gerrie en Johan Martens een ook voor de toekomst levensvatbaar gemengd bedrijf nieuwe stijl opbouwen.

De huidige eigenaren van de Hemelrijsche Hoeve in Biezenmortel, Gerrie en Johan Martens, namen de boerderij in 1989 over van de ouders van Johan. Zij hadden een gemengd bedrijf van 38 hectare met vijftig mrij-melkkoeien en veertig stuks jongvee. Daarnaast pachtten zij nog 5 hectare land in het natuurgebied De Brand, dat onderdeel is van het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen.

In 1993 schakelden Gerrie en Johan over op een biologische bedrijfsvoering. Daar-

door hadden ze lagere voerkosten, minder uitval, lagere veeartskosten en een hogere prijs voor de biologische melk. Dit resulteerde de eerste jaren in een hoger netto bedrijfsresultaat. Na een aantal jaren veranderde de situatie. De bedrijfskosten namen steeds meer toe, terwijl de opbrengsten achterbleven. Ook het aanwijzen van het gebied als Nationaal Park beperkte hun mogelijkheden.

Reden om zich te beraden en te zoeken naar bedrijfsverbreding. Die werd gevon-

Johan met zijn brandrode dieren

den in een tak natuurbeheer en een tak ouderenzorg. Omschakelen van een gangbare naar een biologisch bedrijfsvoering kost enkele jaren en vereist, zeker op het gebied van veeziekte, preventief werken. Na een jaar of zeven is de grond ‘afgekickt’ van de kunstmest. Door het toedienen van voldoende organische mest ontstaat er daarna een goede grasgroei, die ruim voldoende is voor grasvoeding in de zomer en kuilvoeding in de winter zonder dat er

krachtvoer wordt bijgevoerd. De kalfjes krijgen de eerste maanden wel krachtvoerkorrels. Het bedrijf werkt dus met een gesloten kringloop.

Streng selectie op moederdieren

De veestapel bestaat uit vijftig zoogkoeien en circa veertig stuks jongvee. Johan is nu acht jaar bezig om zijn oorspronkelijke veestapel van MRIJ-koeien om te vormen naar honderd procent Brandrode rundren. Jaarlijks worden hiervoor tien koeien geïnsemineerd met sperma van stamboekstieren. Daarnaast wordt een roodbonte stamboekstier gebruikt. Ondanks dat steeds meer dieren aan de gestelde eisen gaan voldoen, worden er toch nog regelmatig kalfjes met te veel wit geboren. Door het toenemend aantal dieren komt er wel meer gelegenheid voor een strengere selectie op moederdieren. Johan hoopt dat over een jaar of zes alle dieren voldoen aan de stamboekeisen van het Brandrode stamboek.

De vaarskalveren worden, als ze voldoen aan de gestelde eisen, aangehouden en enkele worden verkocht aan collega-fokkers. De stierkalveren worden na een week of zes afgevoerd naar een biologische slager. De gemiddelde leeftijd van de zoogkoeien bedraagt circa acht à negen jaar. Het afkalven van de koeien gebeurt bij voorkeur tijdens de stalperiode. ‘Ik heb er dan wat meer zicht op dan in het weiland,’ zegt Johan, ‘en de kalfjes zijn dan ook nog beter benaderbaar voor bijvoorbeeld het inbrengen van een oormerk.’

De koeien lopen van half december tot half april in de potstal. De stal van ongeveer 300 m² biedt ruimte aan vijftig volwassen dieren. De mest uit de pot is uitermate geschikt voor de weilanden. Het

Rummikub in de huiskamer

jongvee, ongeveer vijftientig stuks, loopt in de winter in de in meerdere afdelingen ingerichte ligboxenstal. In de zomermaanden grazen ze in het natuurgebied De Brand.

Natuurbeheer en ouderenzorg

De familie Martens levert ook een bijdrage aan het beheer van het aangrenzende natuurgebied de Loonse en Drunense Duinen. Ze vinden dat de grenzen tussen het omliggende gebied en het park minder strak moeten zijn en zijn dan ook blij met de komst van de kerkuil en das op de Hemelrijsche Hoeve.

Ook hebben ze een stuk weiland van 1,5 hectare omgevormd tot het Hoormanken Ven. Rondom het ven zijn houtwallen aangebracht, die een verbindingzone vormen met het park. Reeën en dassen vinden in deze zone voldoende bescherming om in het ven te komen drinken. Ook overhoekjes en slootkanten zijn omgevormd tot kleine natuurgebiedjes. Johan en Gerrie willen op de boerderij de natuur vooropstellen. Natuurontwikkeling is niet alleen een zaak van grote organisaties, ook boeren kunnen daarbij een rol spelen.

De derde tak van het bedrijf is de ouderenzorg. Deze bestaat uit een dagopvang

waarin mensen met een zorgvraag een passende dagbesteding vinden. Voor dit doel is een speciaal pand gebouwd, bestaande uit twee huiskamers, ruime rustkamers, een biljartzaal, een keuken en sanitaire voorzieningen. Voor de begeleiding van deze mensen zijn acht gediplomeerde parttimers en tien vrijwilligers beschikbaar.

Van maandag tot en met vrijdag worden dagelijks twee groepen van elf gasten ontvangen. Bij elke groep van elf zijn er twee begeleiders aanwezig. De gasten zijn allen nog thuiswonende zeventigplussers. De meeste van hen zijn licht dementerend of hebben een lichamelijke beperking. Ook mensen die in een sociaal isolement verkeren worden er opgevangen.

De meeste gasten hebben een agrarische achtergrond of hebben op het platteland gewoond. De zorg op de boerderij sluit dan beter aan dan bijvoorbeeld opvang in een verpleeghuis. De meeste patiënten en hun familie geven de voorkeur aan het zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Dat is niet altijd even gemakkelijk. Met name voor de licht dementerende ouderen. Dan biedt deze vorm van opvang mogelijkheden. Niet alleen voor de ouderen zelf; ook de mantelzorgers worden dan even ontlast en hebben even tijd voor iets anders.

Gemengd bedrijf in nieuwe jas

Johan spreekt de verwachting uit dat in de toekomst steeds meer veehouderijbedrijven weer gemengde bedrijven worden in een nieuwe jas. Niet de combinatie veehouderij en akkerbouw, maar de combinatie veehouderij, natuurbeheer en zorg. De veehouderijtak leent zich hierbij prima voor het houden van de oud-Hollandse rassen. ●

Hoormanken Ven

